

11

Junksjoner

JUNKSJONER er ord som beskriver forhold mellom setningsledd eller fraser. Noen junksjoner har semantisk innhold, mens andre ikke har det. Junksjoner skiller seg fra adverb ved at de har en fast plass i setninga: De står alltid foran den frasen eller den setninga som de forbinder med en annen frase eller setning.

Man bruker å dele junksjoner inn i to grupper basert på om de forbinder to parallelle eller sideordna fraser eller setninger, eller om de binder sammen ei underordna setning med ei overordna setning. Junksjoner i den første gruppa kaller vi her for KONJUNKSJONER, og den andre gruppa kaller vi for SUBJUNKSJONER. Men det fins enda ei tredje, mindre, gruppe av junksjoner, som forbinder oversetninger med leddsetninger. Denne siste gruppa kaller vi for SUPERJUNKSJONER.

Når det gjelder ordstruktur, kan vi skille mellom fire typer junksjoner:

- ◆ SIMPLEKSORD, som for eksempel *ja* ('og'), *eli ~ elikkä* ('eller (med andre ord)'), *tahi ~ tai* ('eller'), *vain ~ vai* ('eller'), *niin* ('slik at'), *se* ('så'), *ette ~ että* ('at'), *nette ~ nettä* ('at ikke'), *jos* ('viss'), *ko* ('da, når; enn; som'), *vaikka* ('sjøl om'), *mutta* ('men').
- ◆ ENKLITIKONET *-kä* ('og ikke').
- ◆ ORDSAMBAND som består av to ord som kommer etter hverandre. Av denne typen fins det bare subjunksjoner, og det er disse: *niin ette ~ että* ('slik at'), *sillä ko* ('ettersom'), *siksi ko* ('så lenge at'), *siitä ko* ('fra av'), *niin ko* ('slik/så som'), *ennen ko* ('før, innen'), *jälkhiin ko* ('etter').
- ◆ PARORD, som fungerer på den måten at de står i hver sin frase eller setning som de binder sammen. Det er bare konjunksjoner som opptre parvis, for eksempel *joko – eli ~ elikkä* ('enten – eller'), *sekä – ja* ('både – og'), *sekä ette ~ että* ('både – og').

Nedafor skal vi se nærmere på hva slags konjunksjoner, subjunksjoner og superjunksjoner som fins i kvensk, og hvordan de brukes.

11.1 Konjunksjoner

Konjunksjoner binder sammen to eller flere parallelle eller sideordna setninger (2–4) eller fraser (1). De sideordna setningene kan være hovedsetninger (2) eller leddsetninger (3, 4), men altså ikke slik at den ene er leddsetning og den andre oversetning.

1. Tielä oli jäätä *ja* lunta.
'Det var is og snø på vegen.'
2. Tielä oli jäätä, *ja* mie pölkäsin lähteet ajamhaan piililä.
'Det var is på vegen, og jeg var redd for å kjøre bil.'
3. Jos sie lähdet *ja* Pekkaki lähtee, se mieki lähden tunturhiin.
'Viss du drar og Peder også drar, så drar også jeg til fjells.'
4. Jos sie lähdet *mutta* Pekka ei lähde, niin mie tulen myötä.
'Viss du drar, men Peder ikke drar, så blir jeg med.'

Konjunksjoner kan også stå før leddsetninga og atskilt fra si eiga setning (5, 6).

5. *Mutta* vaikka oli kova sää, *se mie kuitenkin lähdin tunturhiin*.
'Men sjøl om det var dårlig vær, så dro jeg likevel til fjells.'
6. Kyllä mie tiedän, ette sie olet rohkee, *mutta* ette sie vielä sinneki lähdet, *sitä mie en olis uskonu*.
'Jeg veit nok at du er modig, men at du til og med vil dra dit, det hadde jeg ikke trudd.'

Med utgangspunkt i betydninga deres kan vi dele konjunksjoner inn i fire grupper:

- ◆ **ADDITIVE KONJUNKSJONER** forbinder fraser eller setninger som alle hører til samme gruppe, og som uttrykker at noen eller noe virkelig fins og er sant.
- ◆ **KONNEKTIVE KONJUNKSJONER** binder sammen setninger på det viset at setninga som blir innleid av konjunksjonen, er en logisk følge av den foregående setninga.
- ◆ **DISJUNKTIVE KONJUNKSJONER** uttrykker at det av de to sideordna setningene eller frasene som de forbinder, bare er den ene som gjelder, eller at de to sideordna setningene eller frasene betyr det samme. Resultatet er i begge tilfella bare ett utsagn.

- ◆ KONTRASTIVE KONJUNKSJONER forteller at det er ei motsetning mellom de to setningene eller frasene som forbindes.

11.1.1 Additive konjunksjoner

Kvensk har følgende ADDITIVE KONJUNKSJONER: simpleksordet *ja* ('og'), par-konjunksjonen *sekä – ja* ('både – og') eller *sekä – ette ~ että* ('både – og') og enklitikonet *-kä* ('og'). Også konjunksjonen *ette* kan regnes som additiv når den beskriver at noe forekommer eller skjer i større og større grad. La oss se på dem hver for seg.

- ◆ Konjunksjonen *ja* ('og') kan stå i begynnelsen av ei heilt ny setning (1), eller den kan binde sammen hovedsetninger (2, 3) eller leddsetninger (4), eller også to eller flere fraser innafor samme setning (5, 6).

1. Se oli harva jää. *Ja* se oli yksi karhu, mie näin sen, se oli kaukana sielä jäälä.
'Det var skjør is. Og det var en bjørn der, jeg så den, den var der langt borte på isen.'
2. Niilä oon sama murret ko meilä, *ja* puhuthaan justhiin samhaan laihiin ko met.
'De har samme dialekt som oss, og de prater på akkurat samme måte som vi.'
3. Lapin ihmiset käyvä *ja* ottava parkin lepästä.
'Samene drar en tur og tar bark av oldra.'
4. Ko oli lämmin sää *ja* aurinko paistoi, se met lähdimä hihtaamhaan vaarhaan.
'Sia det var varmt vær og sola skinte, så dro vi til fjells på skitur.'
5. Se käypi Suomessa ostamassa lihhaa *ja* sian fläskii *ja* makkaroita aina.
'Han/Hun drar alltid til Finland for å handle kjøtt og svineflesk og pølser.'
6. Tie meni Näätamön *ja* Reisivuonon siutti.
'Vegen gikk forbi Neiden og Bygøyfjorden.'

- ◆ Enklitikonet *-kä* ('og') forekommer i setninger i stedet for *ja*, og det festes alltid til nektingsverbet. Nektingsverbet bøyes på vanlig måte i person og modus (indikativ og imperativ), og sammen med enklitikonet *-kä* får det disse formene: (indikativ 1. sg., 2. sg., 3. sg., 1. pl., 2. pl., 3. pl.) *enkä, etkä, eikä*,

emmäkä, ettäkä, eikä og (imperativ 2. sg., 3. sg., 2. pl., 3. pl.) *äläkä, älk(k)öönkä, älk(k)ääkä, älk(k)öötkä*. Det binder sammen to hovedsetninger, der den ene er bekræftende og den andre nektende (1, 2). Når det er tale om to eller flere sideordna nektinger, så må alle setningene eller frasene ha med nektingsverbet (3–6).

1. Se kuoli siihen sitte *eikä* päässy ennää ylös.
'Han/Hun/Den/Det døde der og kom seg ikke opp mer.'
2. Sitä oli niin vähän, *enkä* mie tiedä, miksi sitä niin vähän oli.
'Det var så lite av det, og jeg veit ikke hvorfor det var så lite av det.'
3. Emmä met ole nähnheet kethään, *emmäkä* käynheet mishään.
'Vi har ikke sett noen og heller ikke vært noen steder.'
4. Et sie saanu margariinii leivän pääle *etkä* ostaat tikkui sieltä *etkä* tupakkaa *etkä* mithään semmoista.
'Du/Man fikk ikke margarin på brødet, og ikke kjøpt fyrstikker, og ikke tobakk eller noe slikt.'
5. Net ei saata lukkeet *eikä* kirjoittaa.
'De kan ikke lese eller skrive.'
6. Älkkää menkkää sinne, *älkkääkä* tehkää synttii.
'[Til flere:] Ikke gå dit, og ikke gjør synd!'

◆ Parkonjunksjonene *sekä – ja* og *sekä – ette ~ että* ('både – og') brukes på akkurat samme måte. De binder sammen to sideordna fraser eller setninger. De to sideordna frasene kan være hvilke som helst av de faste setningsledda (1–7), men det kan også være en forklarende apposisjon (8).

1. Kyllä se kivun pois ottaminen oon *sekä* hyvä *ja* paha.
'Det å ta bort smerten er både bra og dårlig.'
2. Se oli *sekä* Suomen *ja* Ruottin lappalaisia.
'Det var både finske og svenske samer (der).'
3. Siihen aikaan oli Yykeässä *sekä* pappi *ja* lukkari.
'På den tida var det både prest og klokker i Lyngen.'
4. Sielä oli *sekä* ruokkaa *ja* juomaa *ja* oli viinaa kansa niissä häissä.
'Det var både mat og drikke der, og det var også sprit i det bryllupet / de bryllupa.'

5. Niitä oli *sekä* nisujauhot *ette* krouvit jauhot.
'Det fantes både hvetemjøl og grovt mjøl.'
 6. Sielä tuli vettä *sekä* levveemästi *ja* kaitasemasti.
'Der kom det vatn både i breide strømmer og i smale sig.'
 7. Friiaria tuli *sekä* etelästä *että* pohjasesta, öystästä *ja* västästä.
'Det kom friere både fra sør og fra nord, fra aust og fra vest.'
 8. Met laskima hevoiset ulos kevväilä juoksemhaan, *sekä* mie *ette* kranni.
'Vi slapp hestene ut på våren, både jeg og naboen, slik at de kunne springe rundt.'
- ◆ Konjunksjonen *ette* ('og') bruker vi mellom to identiske verbfraser (9, 10) eller komparativfraser (11, 12), og setninga forteller da at hendelsen eller handlinga fortsetter og gjentar seg, eller at det blir mer og mer av noe.
9. Viholinen vain likeni *ette* likeni.
'Fienden kom bare nærmere og nærmere.'
 10. Ääni tielä koveni *ette* koveni.
'Lyden på vegen auka og auka.'
 11. Lapset tulthiin likemäksi *ette* likemäksi kotipaikkaa.
'Barna kom nærmere og nærmere heimplassen.'
 12. Puu kasvoi aina vain korkkeemaksi *ette* korkkeemaksi.
'Treet vokste bare større og større.'
- I stedet for *ette* kan vi også bruke *ja* i slike setninger (13).
13. Viholinen vain likeni *ja* likeni.
'Fienden kom bare nærmere og nærmere.'

11.1.2 Konnektive konjunksjoner

De to KONNEKTIVE KONJUNKSJONENE *niin* og *se* ('så') forbinder to hovedsetninger. De brukes synonymt og impliserer at setninga som følger etter, er en logisk følge av den foregående setninga (1–3).

1. Ei meilä ollu ruokkaa myötä, *niin/se* siinä piti pärjätä, siksi *ette* joku meidät löytäis.
'Vi hadde ikke mat med oss, så vi måtte klare oss der inntil noen kom og fant oss.'

2. Viholisetkhaan ei nähnheet pimmeessä, *niin/se* het olthiin öksynheet niin ko metki.

‘Heller ikke fiendene så noe i mørket, så de var gått seg vill slik som vi.’

3. Mie olin pikkuisen sairas yhtenä iltana, *niin/se* mie panin varhain maata.

‘Jeg var litt sjuk en kveld, så jeg la meg tidlig.’

Oftest blir et slikt logisk forhold mellom to setninger uttrykt ved at vi legger til den kausale subjunksjonen *ko* eller *sillä ko* (‘sia, ettersom’) i den første setninga (4–6). Setninga fungerer da som leddsetning til den etterfølgende setninga, og junksjonen regnes som superjunksjon (se avsnitt 11.3).

4. *Ko* meilä ei ollu ruokkaa myötä, *niin/se* siinä piti pärjätä, siksi ette joku meidät löytäis.

‘Ettersom vi ikke hadde mat med oss, så måtte vi klare oss der inntil noen kom og fant oss.’

5. *Ko* viholisetkhaan ei nähnheet pimmeessä, *niin/se* het olthiin öksynheet niin ko metki.

‘Ettersom heller ikke fiendene så noe i mørket, så var også de gått seg vill slik som oss.’

6. *Sillä ko* mie olin pikkuisen sairas yhtenä iltana, *niin/se* mie panin varhain maata.

‘Ettersom jeg var litt sjuk en kveld, så la jeg meg tidlig.’

11.1.3 Disjunktive konjunksjoner

DISJUNKTIVE KONJUNKSJONER forteller enten at det av de to setningene eller frasene som konjunksjonen binder sammen, bare er den ene som gjelder eller er sann, eller at de begge betyr det samme. Denne gruppa av konjunksjoner består av simpleksorda *eli(kkä)* (‘eller’), *ta(h)i* (‘eller’) og *vai(n)* (‘eller’), og par-konjunksjonen *joko – eli(kkä)* (‘enten – eller’).

♦ Den disjunktive konjunksjonen *eli(kkä)* (‘eller’) brukes på to måter, med inkluderende eller ekskluderende betydning. Når begge frasene eller setningene som bindes sammen, betyr det samme, så er konjunksjonen inkluderende (1–5). Men når den andre frasen eller setninga utelukker den første, så er konjunksjonen ekskluderende (6–9).

1. Entisheen aikaan asui yksi noitamies Keisissä *eli* Muotkassa.
‘Tidligere bodde det en trollmann på Keisi eller Muotka (= Kjæs).’
 2. Jos öksyy tunturissa, se oon paras, ette kaivaa ittensä lumheen *elikkä* pittää ittensä sulana.
‘Når man går seg vill på vidda, så er det best å grave seg ned i snøen eller med andre ord holde seg varm.’
 3. Hilla se oon ensistä semmonen pikkunen ja raaka *eli* met kuttuma supuksi.
‘Molta er først bare lita og umoden, eller moltekart, som vi kaller den for.’
 4. Hän ei halluu puhhuut omista assiista *eli* siitä, minkälainen olo hänele oon.
‘Han/Hun vil ikke snakke om sine egne ting eller hvordan han/hun har det.’
 5. Semmoisten huhhuin *eli* juoruin pääle mie en usko.
‘Slike rykter eller sladder trur jeg ikke noe på.’
 6. Juntila oli yksi *eli* kaksi poikkaa, mie en muista tarkoin.
‘Johannes hadde en eller to sønner, jeg husker ikke heilt.’
 7. Se oon paras, ko sen syöpi vereksennä, paistaa *eli* keittää sen.
‘Den/Det er best å spise når den/det er fersk(t), (og) enten steike eller koke den/det.’
 8. Hän häytyi mennä, tahtoi sitte *eli* ei.
‘Han/Hun var nødt til å gå, om han/hun enn ville eller ei.’
 9. Matti paranee *eli* sitte kuolee.
‘Mats blir frisk, eller så dør han.’
- Konjunksjonen *eli(kkä)* kan også brukes når vi ønsker å presisere eller rette på innholdet i teksten eller talen (10).
10. Yölä sitte tulthiin Pajalhaan Suomessa, *elikkä* se Pajala oon Ruottin puolela.
‘Om natta kom vi da til Pajala i Finland, eller Pajala er jo på svensk side.’
- ◆ Konjunksjonen *ta(h)i* brukes mye på samme måte som *eli(kkä)*, det vil si at de sammenbundne frasene enten er inkluderende eller betyr det samme (11, 12), eller at de er ekskluderende, det vil si utelukker hverandre (13, 14).
11. Met saatama villastaki punnoot *tahi* kerttoot lankkaa.
‘Vi kan tvinne eller flette garn også av ull.’

12. Se häättyy nuotanki paranttaat, ko se oon lahonu *tahi* löyhäksi tullu.
‘Nota må bøtes ettersom den har råtna eller blitt laus.’

13. Se tarkoittaa, ette siitä oon ihminen *tai* elläin menny.
‘Det betyr at det har gått folk eller dyr der.’

14. Matti ellää *tahi* kuolee, kyllä met sen sitte näjemä.
‘Mats kommer til å leve eller til å dø, det får vi nok se.’

Konjunksjonen *ta(h)i* kan også innleie en frase eller setning som retter på ordlegginga i det som er sagt forut (15), eller som forteller om omstendighetene ved en hendelse eller ei handling (16).

15. Siinä oli joka kesä työtä nuitten venheitten kans, ko piti piikaroitteat kiini.
Tai ei se ollu piikaria siihen aikhaan, mutta siihen porathiin puusta nauvoja.
‘Hver sommer var det noe arbeid der med de der båtene, når spikerne skulle festes. Eller det var jo ikke spikere på den tida, men det blei bora nagler av tre i den.’

16. Hukka häättyi lähteet juoksemhaan pois, *tahi* muutoin hän olis mistantannu silmänsä.
‘Ulven blei nødt til å springe bort, eller så ville han ha mista øyet sitt.’

◆ Når vi skal uttrykke et valg mellom to alternativ, så bruker vi parkonjunksjonen *joko – eli(kkä)* (‘enten – eller’) (17–19).

17. Priitala oon nyt rahhaa, ja se meinaa *joko* ostaat talon *eli* panna rahat pankhoon.
‘Brita har penger nå, og hun har planer om enten å kjøpe et hus eller å sette pengene i banken.’

18. Et saa koskhaan sitä paikkaa sopimhaan, se oon aina *joko* liian paljon *elikkä* liian vähän.
‘Du/Man får aldri lappen til å passe, enten så er den for stor, eller så er den for liten.’

19. Se piti *joko* naida *elikkä* net ei saanheetkhaan mennä yhtheen.
‘De måtte enten bli gift, eller så fikk de ikke bli/bo sammen.’

Alternativt kan vi bare bruke konjunksjonen *eli(kkä)* (‘eller’) eller *ta(h)i* (‘eller’) aleine, jf. setningene i (20–22), som betyr det samme som (17–19). (Se også ovafor.)

20. Priitala oon nyt rahhaa, ja se meinaa ostaat talon *eli* panna rahat pankhoon.
21. Et saa koskhaan sitä paikkaa sopimhaan, se oon aina liian paljon *tai* liian vähän.
22. Se piti naida *eli* ei saanheetkhaan mennä yhtheen.
- ◆ Konjunksjonen *vai(n)* ('eller') brukes vanligvis bare når valget står mellom to eller flere alternativ (23–27). Det er altså bare det ene alternativet som kan være sant eller bli realisert samtidig.
23. Mie en saata sannoot, oliko hän suomalainen *vain* ruottalainen.
'Jeg kan ikke si om han var finsk eller svensk.'
24. Mutta oliko se koivunparkki *vain* oliko se pajjunparkki, sitä mie en tiedä.
'Men om det var bjørkebark eller seljebark, det veit jeg ikke.'
25. Niitä saapi Ryssästä, *vain* mistä net saaadhaan tuohii?
'Dem får man fra Russland, eller hvor er de får never ifra?'
26. Kyllä se näkkee puista, oonko net lihavat *vai* laihat puut.
'Man ser det nok på trærne om de er feite eller magre.'
27. Lähetkö sie ulkopyythöön, *vain* jäätkö sie tänne liki kotia?
'Drar du langt ut på havet for å fiske, eller blir du her i nærområdet?'

Konjunksjonen *vai(n)* kan også innleie ei spørresetning uten at det står noe anna alternativ foran (28, 29):

28. *Vain* mitä tet pojat meinaatta?
'Eller hva meiner dere gutter?'
29. *Vain* oonko taivhaassaki kaikki tyyhää?
'Eller er alt tomt også i himmelen?'

11.1.4 Kontrastive konjunksjoner

KONTRASTIVE KONJUNKSJONER forbinder fraser eller setninger med motsatt betydning. Den vanligste kontrastive konjunksjonen i kvensk er *mutta* ('men'), i mindre grad brukes også *-kä* ('men'). Vi skal nedafor ta for oss begge to.

- ◆ Konjunksjonen *mutta* indikerer at setninga eller frasen som den innleier, uttrykker det motsatte av den foregående setninga eller frasen (1, 2), eller at

den tilføyer noe nytt til eller bidrar med et nytt synspunkt på det som står i den første setninga (3–7). Konjunksjonen kan også innleie ei setning som skifter synsvinkel på saka (8–9).

1. Ei se ole kilo- *mutta* liitterimitta.
'Det var ikke et «kilomål», men et litermål.'
2. Siinä pidethään paijuu, paijun parkkii, ei ittee puuta *mutta* parkkii.
'Man bruker / Det blir brukt selje, seljebark der, ikke sjølve treet, men barken.'
3. Trolli oon semmonen, mikä ei ole ihminen *mutta* muu paha.
'Et troll er noe som ikke er menneske, men noe anna ondskapsfullt.'
4. Niissä oon neulat juuri niin ko kuusessa *mutta* erilaiset.
'De har barnål akkurat som gran, men en annen type.'
5. Kauraa kans freistathan kyllä täälä kylväät, *mutta* ei se kassuu.
'Man prøver også å dyrke havre her, men den vokser ikke.'
6. Niilä oon muutamilla yksi ja muutamilla kaksi penikkää. *Mutta* kolmee mie en ole nähny yhdeläkhään.
'Noen av dem har én og andre to unger. Men tre har jeg ikke sett hos noen.'
7. Hyljet pölkkaa ihmistä. *Mutta* se piti minnuu hylkheenä.
'Selen pleier å være redd for mennesker. Men den selen trudde jeg også var en sel.'
8. Näkkeehän sen, että sielä oon vaarat. *Mutta* täälä meidän puolela ei ole muuta, ko aivan jänkkää ja sitte nuita pikkuvaaroi.
9. 'Visst ser man at det er fjell der. Men her på vår side er det ikke anna enn myr og så de der åsene.'
10. Se oli yksi peret ja niilä oli paljon lapsii ja hyvä talo. *Mutta* oliko niilä saunaa, sitä mie en tiedä.
'Det var en familie der, og de hadde mange barn og et bra hus. Men om de hadde badstue, det veit jeg ikke.'

I nektende *mutta*-setninger er det vanlig at konjunksjonen smelter i hop med nektings verbet. De ulike personformene er da som følger: (1. sg., 2. sg., 3. sg., 1. pl., 2. pl., 3. pl.) *mutten, muttet, muttei, muttema, muttetta, muttei*. Bruken er illustrert i (10–12).

11. Mie kyllä muistan sen ihmisen, *mutten* muista sen nimmee.
‘Jeg husker nok den personen, men navnet hans/hennes husker jeg ikke.’
 12. Se oon soma paikka, *muttet* sie sinne piililä pääse.
‘Det er et fint sted, men du kommer deg ikke dit med bil.’
 13. Oon sieläki hillaa, *muttema* met sitä sieltä plokkaa.
‘Det fins molter der også, men vi plukker ikke der.’
- ◆ Enklitikonet *-kä* fins utenom additiv bruk (se ovafor) også som kontrastiv konjunksjon (13, 14).
14. Mie ostin sieltä voita *enkä* margariinii.
‘Det var smør jeg handla der, ikke margarin.’
 15. Pekka lähti Sappheen *eikä* taivhaaseen.
‘Det var til Sappen Peder dro, ikke til himmelen.’

11.2 Subjunksjoner

Subjunksjoner utgjør den største gruppa av junksjoner. De knytter sammen underordna setninger og fraser med sine respektive overordna setninger eller fraser. Underordna setninger eller fraser kan ha ulike funksjoner i setninga. De kan fungere som

- ◆ frie adverbial,
- ◆ utfyllinger til verb,
- ◆ modifikatorer til adverb, adjektiv og substantiv, eller
- ◆ jamføringsfraser.

Vi skal gå igjennom subjunksjonene i denne rekkefølgen.

11.2.1 Subjunksjonssetninger som frie adverbial

Ei fri adverbialsetning blir alltid knytta til oversetninga si gjennom en subjunksjon. Slike subjunksjoner uttrykker ulike forhold mellom oversetning og leddsetning, og vi deler dem derfor inn i ulike semantiske typer:

- ◆ TEMPORALE SUBJUNKSJONER, som uttrykker tidsforhold
- ◆ KAUSALE SUBJUNKSJONER, som uttrykker årsak
- ◆ KONDISJONALE SUBJUNKSJONER, som uttrykker vilkår eller betingelse

- ◆ KONSESSIVE SUBJUNKSJONER, som uttrykker alternativ
- ◆ KONNEKTIVE SUBJUNKSJONER, som viser til samtalen eller konteksten

11.2.1.1 Temporale subjunksjoner

TEMPORALE SUBJUNKSJONER innleier leddsetninger som forteller når noe skjer. I denne gruppa finner vi simpleksordet *ko* ('når') og subjunksjonssambanda *silloin ko* ('da, når'), *sitte ko* ('da, når så'), *siitä ko* ('fra av'), *siksi ko* ('inntil'), *jälkhiin ko* ('etter at'). Vi skal se på dem i tur og orden.

- ◆ Ei fri adverbialsetning som innleies av subjunksjonen *ko*, kan stå etter oversetninga si (1–3), foran den (4–6), og også inni den (7, 8).

1. Se oli yhtenä vuona, *ko tulthiin hylkheet*.
'Det var et år da det kom seler.'
2. Hän oli jo pikkuisen sairas, *ko hän meni sinne*.
'Han/Hun var allerede litt sjuk da han/hun dro dit.'
3. Nöyrä saapi tulla ottamhaan hänen, *ko vissi aika oon kulunu*.
'Fanden får komme og hente han/henne når det har gått ei viss tid.'
4. *Ko het olit soutanheet pitkän aijan*, se tuli vasthaan meriraukka.
'Da de hadde rodd lenge, så kom draugen imot dem.'
5. *Ko äiti kerkis sinne*, niin lapset olthiin itkheilä, *ko olthiin jo vaipunheet matkasta*.
'Da mora nådde dit, så var barna på gråten sia de allerede var utslitt av reisa.'
6. *Ko oli satanu*, hän aina kirjoitti ylös, ja antoi tiedot Kristiaanihaan.
'Når det hadde regna, skreiv han/hun det alltid ned og sendte opplysnin-
gene til Kristiania.'
7. Kerta *ko Tuomas oli mennyt pois*, se ajatteli Matti, eikö hän saattais voittaa tämän ylit.
'En gang da Thomas var bortreist, så funderte Mats på om han ikke kunne overvinne han.'
8. Koko aian, *ko oli sota*, se met emmä saanheet ostaat saipuata.
'Under heile den tida da det var krig, så fikk vi ikke kjøpt såpe.'

Noen ganger kan subjunksjonen *ko* også plasseres inne i leddsetninga, men det er ikke vanlig (9).

9. Tahdoima, ette *lapsi ko syntyi*, sen piti tulla kastetuksi.

‘Vi ville at barnet, når det var født, skulle bli døpt.’

◆ Subjunksjonen *ko* opptrer også i temporale subjunksjonssamband sammen med adverba *siksi* (‘til’) (10), *siitä* (‘fra av’) (11, 12), *ennen* (‘før’) (13–16) og *jälkheen* ~ *jälkhiin* (‘etter’) (17–19). Av slike leddsetninger kan særlig de som er innleid av *ennen ko* og *jälkhiin* ~ *jälkheen ko*, stå framfor oversetninga de hører til (16, 18).

10. Mie häädyin odottaat sykkelin kans, *siksi ko isä oli saanu palkan*.

‘Jeg måtte vente med sykkelen til far hadde fått lønn.’

11. Tenossa kyllä oon saanu aina heiniä, *siitä ko mie muistan*.

‘I Tana har man alltid fått høy, så lenge jeg husker.’

12. Mie olen käyny koulua *siitä ko olin seittemän vanhaa*.

‘Jeg har gått på skole fra da jeg var sju år gammel.’

13. Nyt se ei ole monta vuotta, *ennen ko se loppu tullee siihen*.

‘Nå er det ikke mange år til det blir slutt på det.’

14. Lukkarin tuvassa koulathiin, *ennen ko tänne laitethiin koulutuvan*.

‘Det var i klokkerstua de underviste før de bygde skole her.’

15. Ennen paranttaa Jumala ittensä sään, *ennen ko met ihmiset ittemä tavat*.

‘Før skjer det at Gud bedrer været enn vi mennesker våre egne vaner.’

16. *Ennen ko ilta tuli*, olthiinki kaikki seinät valmhiit.

‘Før det blei kveld, var alle veggene ferdigbygd.’

17. Mie en ole leiponu *jälkhiin ko sairastuin*.

‘Jeg har ikke bakt etter at jeg blei sjuk.’

18. *Jälkheen ko mie olin tullu täydeksi*, se mie lähdin heti kottoo pois.

‘Etter at jeg blei voksen, dro jeg heimefra med en gang.’

19. Tämän sillan oon rakentanheet *jälkhiin ko met olema tulheet evakoittemasta*.

‘Denne brua blei bygd etter at vi kom tilbake etter evakueringa.’

I stedet for subjunksjonssambandet *jälkheen* ~ *jälkhiin ko* kan vi også sette konstruksjonen *sen jälkheen* ~ *jälkhiin ko* (‘etter at’), der *sen jälkheen* ~ *jälkhiin* er en adposisjonsfrase (20).

20. Sen jälkhiin ko met tulima takaisin evakueerauksesta, se met häydyimä rakenttaat kaikki uudesti.

‘Etter at vi kom tilbake fra evakueringa, så måtte vi bygge opp alt på nytt.’

Likeens kan vi også regne konstruksjonene *sitte ko* (‘da, når’) (21, 22) og *sillo(i)n ko* (‘da, når’) (23, 24) som subjunksjonssamband.

21. Meän puhet loppui, *sitte ko tämä mies tuli tähän talhoon*.

‘Samtalen vår slutta da denne mannen kom inn i dette huset.’

22. *Sitte ko olin käny rippikoulun*, se mie tahoin vähäsen lentäät ulkona.

‘Etter at jeg var blitt konfirmert, så hadde jeg lyst til å være litt ute på vift.’

23. Mie olen ensimmäisen kerran käyny alhaala *sillon ko olin ristilä*.

‘Første gangen jeg var der nede [på havstranda], var da jeg blei døpt.’

24. *Silloin ko met vielä asuima Tromssassa*, meilä oli kissa, minkä nimi oli Raita.

‘Den gangen vi fortsatt bodde i Tromsø, hadde vi en katt som het Raita.’

Disse subjunksjonene har samme setningsfunksjon som simpleksordet *ko*, og orda *sitte* og *sillo(i)n* kan også sløyfes i disse setningene. Sjøl om *sitte* og *silloin* er adverb, så er det derfor mer naturlig å analysere dem som ANKERORD, som er vanlig når ei subjunksjonssetning fungerer som utfylling til ei oversetning (se avsnitt 11.2.2).

11.2.1.2 Kausale subjunksjoner

KAUSALE SUBJUNKSJONER innleier leddsetninger som spesifiserer årsaka til at noe er eller skjer som beskrevet i oversetninga. Kausale subjunksjoner er *ette ~ että* (‘slik at’), *nette ~ nettä* (‘slik at’), *niin ette ~ niin että* (‘slik at’), *ko* (‘så’) og *sillä ko* (‘fordi’). La oss gå igjennom dem én om gangen.

◆ Subjunksjonen *ette ~ että* innleier ei etterstilt leddsetning som uttrykker årsak (1, 2) eller følge (3, 4).

1. *Sillä net myyvät sielä etelässä, ette täälä oon hinta halvempi*.

‘De selger der sørpå fordi prisen er lågere her.’

2. Mie luulen ette hän aikkoo juottaa sen rautahevoisen, *ette pärjää huomisheen*.

‘Jeg trur at han/hun har tenkt å gi den «jernhesten» drikke [= ‘fylle bensin på bilen’], slik at den klarer seg til i morgen.’

3. Sen verran oli kassii ja pöyttii, *ette pärjäsimmä*.
'Det fantes så pass med kasser og bord at vi klarte oss.'
4. Mie olin net kaffipöönät kuivanu ja polttanu, *että net olit pruunit*.
'Jeg hadde tørka og brent kaffebønnene sånn at de blei brune.'

I nektende setninger smelter nektingsverbet ofte i hop med subjunksjonen, og vi får da disse verbformene: (1. sg., 2. sg., 3. sg., 1. pl., 2. pl., 3. pl.) *etten, ettet, ettei, ettemä, ettettä, ettei*. Bruken er illustrert i (5, 6).

5. Mutta se alkkaa sitte särkemhään sisäle luuta vasten, *ettei ihminen sitä tunnekhaan*.
'Men det begynner da å verke innover mot beinet slik at mennesket ikke merker det engang.'
6. Miksi mie kunnioitan tuota miestä niin kauheesti, *etten tohdi sannoot sitä, mitä ajattelen?*
'Hvorfor har jeg så stor respekt for den der mannen at jeg ikke tør å fortelle hva jeg tenker?'

Subjunksjonen opptrer også som adverbialsetning sammen med preposisjonen *ilman* ('uten'). I setning (7) angir den manglende årsak.

7. Mie olisin halunu oppiit kainun kieltä, *ilman ette kukhaan minnuu siihen käski*.
'Jeg skulle ha ønska å lære meg kvensk uten at noen hadde bedt meg om det.'

Subjunksjonen brukes også som innleiing til ei hovedsetning når den skal forklare eller konkludere om noe som er sagt tidligere (8).

8. Lääki neuloi ja pani haavan kiini ja sitte se vasta parani. *Ette kyllä se oon hyvä ja huono se kivun pois ottaminen*.
'Legen sydde og lukka såret igjen, og først da blei det bedre. Så det er både dårlig og bra, det å ta bort smerten.'

◆ Også subjunksjonssambandet *niin ette ~ niin että* ('slik at') innleier ei leddsetning som spesifiserer årsak (9) eller følge (10, 11). Men til forskjell fra den simplekse subjunksjonen *ette* så viser *niin ette*-setninger i større grad også til måten noe skjer på, eller til andre egenskaper ved handlinga eller tilstanden.

9. Se venet oon soukka, *niin ette oon kevveempi mennä vastavirthaan*.
'Båten er smal slik at det er lettere å ferdes motstrøms.'

10. Hän alkoi nauramhaan, *niin että tahtoi pakattuut*.
‘Han/Hun begynte å le så han/hun holdt på å sprekke.’
11. Met veimä sen liinan vetheen, *niin että se kulki veden päälä matkan*.
‘Vi dro lina ned i vatnet, slik at den fløyt et stykke på vatnet.’
- ◆ Subjunksjonen *nette* ~ *nettä* brukes mye på samme måte som *ette* (12–14). Den kan også byttes ut med subjunksjonen *niin ette* (15).
12. Jotaki net häätyvät kirjottaat nuihin aviishiinki, *nettä ihmisillä oon lukemista*.
‘Noe må jo også de der avisene skrive slik at folk har noe å lese.’
13. Meilä oli niin vähän astioita, mihin kaivethiin ruokaa, *nettä met hää’yimä oottaat, siksi ko muut syöthiin*.
‘Vi hadde så dårlig med kar som vi auste maten opp i, at vi måtte vente til de andre hadde spist.’
14. Sielä oon niin vähän kallaa, *nettei ollenkhaan kannata lähteetkhään*.
‘Det er så lite fisk der at det ikke lønner seg å dra (dit) i det heile tatt.’
15. Ko se oli hautunu, *nette se oli vähän pehmeempi*, se met söimä sen.
‘Når den/det var svella slik at den/det var litt mjukere, så spiste vi den/det.’
- ◆ Subjunksjonen *ko*, som er vanlig i temporale setninger, kan også innleie årsakssetninger (16–19). Vanligvis står da *ko*-setninga etter oversetninga (16–18), men den kan også stå foran (19).
16. Ei se antanu ruokkaa, *ko hänelä oli itteläki ruokkaa vaanasti*.
‘Han/Hun ga ikke (bort) mat sia han/hun sjøl også hadde snaut med mat.’
17. Hän se kyllä oli Suomesta, *ko hän suomee puhui*.
‘Han/Hun var nok fra Finland i og med at han/hun snakka finsk.’
18. Hukkarievula oli jo nälkä, *ko ruoka oli loppu*.
‘Stakkars ulv var sulten fordi det var tomt for mat.’
19. *Ko ennen ei ollu tullu käytyksi sielä, ja ko joki oli hänele vielä täysin tuntematon*, se hän kokonhansa öksyi.
‘Ettersom han/hun ikke hadde vært der før og elva fortsatt var heilt ukjent for han/henne, så gikk han/hun seg fullstendig vill.’

◆ Også frie adverbialsetninger som er innleid av subjunksjonssambandet *sillä ko*, er brukt for å spesifisere årsaka til det som er uttrykt i oversetninga (20–22). Subjunksjonen følger her som regel etter oversetninga.

20. Miehän sen tehny olen, *sillä ko ei yksikhään muu ole semmoissii tehny*.

‘Det er jo jeg som har gjort det ettersom ingen andre har gjort noe slikt før.’

21. Net tykäthiin hirmuisesti hänestä, *sillä ko hän oli niin praatikas mies*.

‘De likte han svært godt fordi han var en så pratsom mann.’

22. Se oon musta maa, *sillä ko porroi oon liikkaa*.

‘Jorda er heilt svart fordi det er for mye rein.’

11.2.1.3 Kondisjonale subjunksjoner

KONDISJONALE SUBJUNKSJONER innleier leddsetninger som setter et vilkår eller en betingelse for det saksforholdet som er uttrykt i oversetninga. Det fins to slike subjunksjoner, *jos* (‘dersom, om, viss’) og *ko* (‘dersom, om, viss’). Vi skal se på dem nedafor.

◆ Den vanligste måten å lage ei vilkårssetning på er å innleie den med subjunksjonen *jos*. Leddsetninga beskriver da under i hvilke(t) tilfelle(r) oversetninga er eller blir sann. Vi kan også si at saksforholdet som er skildra i oversetninga, er en følge av saksforholdet i *jos*-setninga.

◆ Vilårssetninger med *jos* kan være plassert i begynnelsen av den komplekse setninga, dvs. foran oversetninga (1, 2), eller komme til slutt, det vil si etter oversetninga (3–6). Vanligvis står verbalet både i *jos*-setninga og i oversetninga i kondisjonalis (1, 6). Når subjunksjonen innleier ei nektende leddsetning, så kan nektingsverbet smelte i hop med subjunksjonen, og vi får da følgende former: (1. sg., 2. sg., 3. sg., 1. pl., 2. pl., 3. pl.) *jossen, josset, jossei, jossema, jossetta, jossei*. Bruken av disse er illustrert i (4, 5).

1. *Jos hyljet olis tieny*, ette mie olin ihminen, ni ei se olis tullu päälet.

‘Viss selen hadde visst at jeg var et menneske, så hadde den ikke angrepet meg.’

2. *Jos skonto tullee*, ni se öksyy sielä.

‘Viss skodda kommer, så går han/hun/den/det seg vill der.’

3. Pekka tulee, *jos Maijaki tulee.*
'Peder kommer viss også Maja kommer.'
 4. Sie jouđut Helvetthiin, *josset kađu sinun synttii.*
'Du havner i helvete viss du ikke angrer på syndene dine.'
 5. Sitä ei päässy naimishiin, *jossei ollu käyny rippikouluu.*
'Man fikk ikke gifte seg om man ikke var blitt konfirmert.'
 6. Mie en kyllä lähtis mihinkhään, *jos mulla ei olis rahhaa myötä.*
'Jeg skulle nok ikke dra noen steder viss jeg ikke hadde penger på meg.'
- ◆ Kondisjonale *ko*-setninger kan også uttrykke et ønske eller et håp, og verbalet står da alltid i kondisjonals både i leddsetninga og i oversetninga. Denne typen *ko*-setning står ofte i begynnelsen av den komplekse setninga (7), men den kan også følge etter oversetninga (8). Det fins også kondisjonale *ko*-setninger heilt uten oversetning eller hovedsetning (9).
7. *Ko ihminen pärjäis päivästä toisheen*, niin sitä olis oikhein iloinen.
'Om en bare klarte seg fra dag til dag, så var en oppriktig glad.'
 8. *Kyllähän ihminen pärjäis, ko tyhä olis nokko meressä kallaa.*
'En klarte seg nok, om det bare var nok fisk i havet.'
 9. *Ko ihminen takois pyssyt vikatheiksi. Ko sottaa ei enää olis eikä kuuluis-
haan. Ko ihminen olis ymmärtäväisempi, kestäväisempi ja rauhaa rakasta-
vaisempi. Ko maailmasta tulis jotaki uutta! Onnen maailma! Rauhan
maailma! Yksi maailma! (Alf Nilsen-Børsskog, Kuosuvaan takana.)*
'Bare mennesket smidde børsene om til ljåer. Bare krigen ikke fantes og ikke
hørtes om lenger. Bare mennesket var mer forståelsesfull, utholdende og frede-
lig. Bare verden blei til noe nytt! Lykkens verden! Fredens verden! Én verden!'

11.2.1.4 *Konsessive subjunksjoner*

Konsessive subjunksjoner innleier leddsetninger som uttrykker et alternativt saksforhold. Kvensk har bare én slik subjunksjon, *vaikka* ('sjøl om').

Typisk for *vaikka*-setninger er at saksforholdet som er uttrykt i oversetninga, verken er en forventa eller uventa følge av *vaikka*-setninga, men at det likevel er noe overraskende. *vaikka*-setninger kan like godt stå etter (1–4, 7) som før (5, 6) oversetninga. Når de står før oversetninga, så kan en eventuell

konjunksjon i oversetninga stå foran subjunksjonen *vaikka*; jf. konjunksjonen *mutta* i (5).

1. Mie en ole muutelu asentopaikkoja paljon, *vaikka olen orvoksi jääny*.
'Jeg har ikke flytta så mye, sjøl om jeg blei foreldrelaus.'
2. Sillä oon hyvä järki, *vaikka jo vanhaa mies oonki*.
'Han har vettet i behold, sjøl om han er en gammel mann allerede.'
3. Mennee se niinki, ettei saa yhtäkhään kallaa, *vaikka oonki ostanu lupakortin*.
'Det hender også at man ikke får en eneste fisk, sjøl om man har kjøpt fiskekort.'
4. Hän tyhä puhui meile ruijan kieltä, *vaikka met kaikin saatoima kainun kieltä*.
'Han/Hun snakka bare norsk til oss, sjøl om vi alle kunne kvensk.'
5. Mutta *vaikka oli jo juunikuu*, lunta oli vielä hirmunen paljon vaaran laidoila.
'Men sjøl om det allerede var juni, så var det fortsatt veldig mye snø på fjellsidene.'

Personformene til nektingsverbet *ei* smelter ofte i hop med subjunksjonen *vaikka*, og vi får da disse formene: (1. sg., 2. sg., 3. sg., 1. pl., 2. pl., 3. pl.) *vaikken, vaikket, vaikkei, vaikkema, vaikketta, vaikkei*. Bruken er illustrert i (6, 7).

6. *Vaikkei meilä ollu sivakoita*, se isälä kuitenkin oli.
'Sjøl om ikke vi hadde ski, så hadde far det.'
7. Kyllä se visshiin ymmärtäis minun suomen, *vaikken mie kirjoittais niin justhiin oikhein*.
'Han/Hun skjønner vel finsken min, sjøl om jeg ikke skriver heilt korrekt.'

11.2.1.5 Konnektive subjunksjoner

KONNEKTIVE SUBJUNKSJONER innleier leddsetninger som ikke tilføyer oversetninga noe nytt, men som knytter den til samtalen eller konteksten. De har med andre ord samme funksjon som konnektive adverb (se avsnitt 9.7.1). Kvensk har to konnektive subjunksjoner, *niin ko* ('som') og *jos* ('om, viss'), som begge også har andre funksjoner: *niin ko* brukes også i jamføringskonstruksjoner, og *jos* brukes som kondisjonal subjunksjon. Men her skal vi ta for oss hvordan de brukes som konnektive subjunksjoner.

♦ Den konnektive subjunksjonen *niin ko* innleier ei leddsetning som knytter oversetninga til samtalen eller konteksten som går forut for oversetninga. Konnektive subjunksjonssetninger kan stå i begynnelsen av den komplekse setninga, eller følge etter oversetninga. Leddsetninga inneholder også et tale-verb av typen *puhuut ~ puhua(t)* ('snakke'), *sannoot ~ sanoa(t)* ('si'), *kirjoittaa(t)* ('skrive'), *muistela* ('fortelle').

Ordsambandet *niin ko* kan også klassifiseres som konnektiv, men ettersom det har en fast plass i begynnelsen av leddsetninga og det ikke kan flyttes aleine uten oversetninga, så regner vi det her som subjunksjon.

niin ko-setninger kan stå foran (1–3) eller etter (4, 5) oversetninga.

1. *Niin ko mie jo muistelin*, net alethiin suomalaiset täälä kulkemhaan heti ko tie tuli.
'Som jeg allerede fortalte, så begynte finlenderne å ferdes her med en gang vegen kom.'
2. *Niin ko meän äitiki puhui*, kyllä se oon parempi aika nyt.
'Som også mor mi sier, så et det bedre tider nå.'
3. *Niin ko Perunka silloin kirjoitti*, se oli kamala saarnata vierhaala kielelä ihmisille.
'Som Beronka skreiv den gangen, så var det forferdelig å preke på et språk som var fremmed for folk.'
4. *Koko sodassa oli kysymys tyhä vallanhimosta, niin ko Pekkaki assiin ymmärsi*.
'Heile krigen handla bare om maktbegjær, slik som også Peder forsto det.'
5. *Kyllä kainun kieli vielä ellää, niin ko Alfin kirjatki todistethaan*.
'Kvensk lever da enda, noe også bøkene til Alf vitner om.'

♦ Den konnektive subjunksjonen *jos* innleier leddsetninger som refererer til konteksten, enten i tale (6) eller skrift (7), og til hvordan oversetninga skal forstås, men som ellers ikke tilføyer noe til sannhetsgehalten i oversetninga. *jos*-setninga kan også formuleres som ei slags spørresetning (7).

6. *Meilä oli vanhaaseen aikhaan tervahauat, jos tet ymmärättä, mikä semmonen oon*.
'I gamle dager hadde vi tjæremiler, viss dere skjønner hva det er.'
7. *Jos mie olen assiin oikein ymmärtänny*, tet meinaatta siirttyyt Alattihoon.
'Viss jeg har forstått saka rett, så akter dere å flytte til Alta.'

11.2.2 Subjunksjonssetninger som verbalutfyllinger

Subjunksjoner kan også innleie ei utfyllingssetning eller frase. Utfyllingssetninger har de samme funksjonene som andre utfyllinger i setninga, det vil si at de kan fungere som subjekt, objekt, predikativ eller adverbial i oversetninga.

Utfyllingssetninga kan også ha en nominal representant i oversetninga. Det er vanligvis pronomenet *se* eller ei bøyingsform av det. For eksempel (1, 2):

1. *Se* oon kummallinen, *ette sieki halusit olla myötä.*
'Det er rart at også du ville bli med.'
2. *Mie en tieny sitä, ette sieki halusit olla myötä.*
'Jeg visste ikke det at du også ville bli med.'

Slike semantisk tomme element i oversetninga kaller vi her for ANKERORD (se avsnitt 2.4.4). Det er mulig å sløyfe ankerordet, men det er vanligvis anbefalt å ha det med.

11.2.2.1 Subjunksjonssetninger som subjekt

Leddsetninger som fungerer som subjekt i oversetninga, innleies med subjunksjonene *ette* ('at') og *ko* ('at'). Vi skal se nærmere på disse to.

♦ Som subjekt står *ette*-setninger alltid etter oversetninga. Oversetninga er som regel en type predikasjonssetning. *ette*-setninga kan ha et ankerord i oversetninga (1–3), men den kan også være foruten det (4).

1. *Se* oon tavalinen, *ette tuola mettässä näkkee karfuun.*
'Det er vanlig at man ser bjørn der i skogen.'
2. *Kyllä se* oon juuri tapahtunnu, *ette karhu* oon *pahojansa tehny.*
'Det har knapt / så vidt skjedd at bjørnen har gjort hærverk.'
3. *Vielä* somempi hänestä oli *se, ette ämmi oli hänen kansa kotona.*
'Det han/hun syntes var enda artigere, var at bestemor var heime sammen med han/henne.'
4. *Jos tässä* joku sattuis tulla kippeeksi, niin piian olis hyvä, *ette meilä olis lääki.*
'Viss det hender at noen blir sjuk her, så hadde det kanskje vært bra om vi hadde en lege.'

Når det i oversetninga er et predikativ, så kan vi i stedet for ei *ette*-setning også ha ei infinitivsfrase som subjekt. Også ei slik infinitivsfrase blir knyttet til

oversetninga med hjelp av subjunksjonen *ette*. Ei forutsetning for slike konstruksjoner er at *ette*-frasen har generisk innhold (5–7).

5. Hyvä *se* oon *että päästä valmhiiksi aijala*.

‘Det er bra å bli ferdig i tide.’

6. Paha *se* oon *että olla köyhänä*.

‘Det er ille å være fattig.’

7. *Se* oon soma *ette nähhä vielä sinunki*.

‘Det er artig å treffe også deg enda.’

Sanseverba *näyttää(t)* (‘se ut’) og *tuntuut ~ tuntua(t)* (‘kjennes, føles’) tar vanligvis adverbialutfylling i ablativ (se avsnitt 4.2.3.7). Men i stedet for adverbialutfylling kan de like godt ta et subjekt i form av ei *ette*-setning (8–10). Slike setninger har vi tidligere regna til setningstypen SANSEOBSERVASJON (se avsnitt 4.3.3, eksempel 15 og 16).

8. Tänä vuona näyttää, *ettei tulekhaan hilloja*.

‘I år ser det ut til at det ikke blir molter.’

9. Näytti, *ette kainun kieli kokonhansa kuolee*.

‘Det så ut til at kvensk skulle dø ut heilt og holdent.’

10. Pekasta tuntui, *ette kuolema oli likelä*.

‘Peder kjente at døden var nær.’

Vi kan jamføre setningene (8), (9) og (10) med tilsvarende setninger med ankerord (11–13):

11. Tänä vuona näyttää siltä, *ettei tulekhaan hilloja*.

12. Näytti siltä, *ette kainun kieli kokonhansa kuolee*.

13. Pekasta tuntui siltä, *ette kuolema oli likelä*.

Det er vanlig å sløyfe ankerordet i slike setninger.

◆ Også subjunksjonen *ko* kan innleie ei subjektssetning som korrelat til predikativet i oversetninga (14–17). Det er vanlig i konstruksjonene *oon hyvä/paha/huono ko* (‘det er bra/illeg/dårlig at’). Adjektivet i slike konstruksjoner kan også stå i komparativ (17). Oversetninga kan være med (16, 17) eller uten (14, 15) ankerord.

14. Oli hyvä, *ko tulitta kotia.*
'Det var bra at dere kom heim.'
15. Oon paha, *ko lapset villiinythään.*
'Det er ille at barn blir ustyrliche.'
16. Se oon surkkee, *ko kala oon loppunu vuonosta.*
'Det er sørgelig at fisken er blitt borte fra fjorden.'
17. Se olis parempi, *ko pysyisittä kotona tämmösellä ilmala.*
'Det hadde vært best om dere holdt dere heime i dette været.'

11.2.2.2 Subjunksjonssetninger som objekt

Leddsetninger som fungerer som objektsutfylling til verbalet i oversetninga, innleies med subjunksjonene *ette ~ että* ('at'), *jos* ('om, viss') og *ko* ('at, når'). Av disse er det uten tvil *ette ~ että*-setninger som er vanligst. Men vi skal her kort se på de andre også.

♦ Når oversetninga er ei indirekte setning, så er det vanlig at den tar ei *ette ~ että*-setning som objekt (1–7). Ei spørresetning som fungerer som objekt i ei indirekte setning, kan også bli innleid av subjunksjonen *ette* (5). Objektssetninga kan ha et ankerord i objektskasus i oversetninga (6, 7).

1. Jos hyljet olis tieny, *ette se oon ihminen*, niin ei se olis pääle tullu.
'Viss selen hadde visst at det var et menneske, så ville den ikke ha gått til angrep.'
2. Mie en usko, *ette jäkälästä tullee minkhäänlaista ruokkaa.*
'Jeg trur ikke at det blir noe mat av lav.'
3. Saapi sanoa, *ette se tuli vaphaus tänne Ryssän sotamiehen kautta.*
'Man kan si at friheta kom hit med den russiske soldaten.'
4. Ei kukhaan heistä ajatellu, *ette säästeläki se pitäis.*
'Ingen av dem tenkte på at en burde spare også.'
5. Sitte sannoo lääki mulle, *ette mitä sie aijot tuole kädele tehdä.*
'Og så sier legen til meg, hva har du tenkt å gjøre med den handa.'
6. Mie kävelin etumaisena varoittain *sitä, etten mie puttois aventhoon.*
'Jeg gikk fremst og passa på at jeg ikke skulle dette ned i råka.'

7. Emmä met hävenheet *sitä, että puhuima suomee.*

‘Vi skjemtes ikke over at vi snakka finsk.’

Det fins også en setningsstruktur der subjunksjonen *ette ~ että* knytter ei 1. infinitivsfrase som objekt til verbalet i oversetninga. Slike setninger brukes når det er snakk om befalinger eller oppfordringer, eller når *ette*-frasen forteller hva subjektet i oversetninga ønsker at noen andre skal gjøre. Verbet i oversetninga kan være et styringsverb (8, 9), men det kan også være et taleverb (10–12).

8. Isäntä käski *että kantaa heinät sisäle.*

‘Husbonden ga ordre om at høyet skulle bæres inn.’

9. Mie kielsin *että ei lähtiä.*

‘Jeg forbydde han/henne/den/det å dra.’

10. Mikki sanoi pojile *että lähtiä merele hänen kansa.*

‘Mikke sa til guttene at de måtte bli med han på havet.’

11. Mies huusi *että tulla aphuun.*

‘Mannen ropte at noen skulle komme han til hjelp.’

12. Antti kirjotti mulle *että tulla varsin.*

‘Anders skreiv til meg at han skulle komme straks.’

♦ Stundom kan også ei *jos*-setning fungere som objekt. Den har da som regel et ankerord i oversetninga (13), men ankerordet kan også utelates (14).

13. *Sitä* mie meinasin, *jos sie tahtoisit yöttyyt täälä.*

‘Det var det jeg meinte, om du ville overnatte her.’

14. Sie pidät lähteet kattomhaan, *jos niitä miehii löytäis sieltä.*

‘Du bør gå og se etter om de der mennene er å finne der.’

♦ Objektssetninger som er innleid av subjunksjonen *ko*, brukes særlig som utfylling til direkte sanseverb. Ankerordet kan her være med (15) i oversetninga, eller ikke (16).

15. Het ei ollenkhaan nähnehet *sitä, ko aamu valkeni.*

‘De så overhodet ikke at dagen grydde.’

16. Pojat kuulthiin, *ko tyttäret tulthiin.*

‘Guttene hørte at jentene kom.’

11.2.2.3 Subjunksjonssetninger som predikativ

Leddsetninger som er innleid med *ette ~ että*, kan også fungere som predikativ. I slike tilfeller presenterer korrelatet i oversetninga en ting eller et saksforhold som leddsetninga avgrensar eller spesifiserer.

Også her finner vi varianter med ankerord i oversetninga (1, 2), og sånne uten (3).

1. Ensimmäinen toivomus oli *se, ette het pärjättäis hengissä kotoihin*.
'Det første ønsket var at de skulle berge seg heim med livet i behold.'
2. Toinen asia oli *se, ette aika kului paremin ko oli jotaki työtä*.
'En annen ting var at tida gikk fortare når det fantes noe arbeid.'
3. Ainua asia, mitä het toivothiin, oli *ette sota loppuis ja tulis rauha*.
'Det eneste de håpa på, var at krigen skulle ta slutt, og at det skulle bli fred.'

Av predikativ art er også *ette*-setninger som bruker ankerord som *niin* ('slik') eller *semmo(i)nen* (sådan, slik) (4, 5). I slike setninger kan ankerordet vanskelig utelates.

4. Minun äiti oli kans *semmonen, ette hän ei uskonu mihinkhään taikuutheen*.
'Mor mi var også slik at hun ikke trudde på noe trolldom.'
5. Mutta assiinlaita oli *niin, ettei het sinä päivänä halunheet kohdatella meitä*.
'Men stoda var slik at de ikke ønska å treffe oss den dagen.'

11.2.2.4 Subjunksjonssetninger som adverbialutfylling

Leddsetninger som er innleid med subjunksjonen *ette ~ että*, kan også fungere som adverbialutfylling til verbalet i oversetninga. Oversetninga har da vanligvis et ankerord, som står i den lokalkasusen eller annen kasus som verbet styrer (1–6).

1. Sielä puhuthiin *siitä / sen ympäri, ette aika oon kauhee*.
'Der prata man om at det var ei forferdelig tid.'
2. Hän uskoi *siihen / sen pääle, ette parempi aika se kyllä tulis heti*.
'Han/Hun trudde på at det snart skulle komme ei bedre tid.'
3. Mie luotin *siihen / sen pääle, ettet sie muistelis sitä kelheen*.
'Jeg stolte på at du ikke skulle fortelle det til noen.'
4. Ihmiset kiitethiin väärtii *siitä, ette heilä oli vielä ruokkaa*.
'Folk takka gjestevennen sin for at de fortsatt hadde mat.'

5. Pojat sovithiin *siitä, ette aamula het lähdeittäis tunturhiin.*
‘Guttene blei enige om at de skulle dra til fjells neste morgen.’
6. Minusta näyttää *siltä, ette tästä tullee kova talvi.*
‘For meg ser det ut til at dette blir en hard vinter.’

Legg merke til at vi kan ta bort ankerordet i disse setningene, men da endrer subjunksjonssetninga funksjon; den blir da til objekt (7–9) eller subjekt (10).

7. Sielä puhuthiin, *ette aika oon kauhee.*
‘Der blei det sagt at det var ei forferdelig tid.’
8. Hän uskoi, *ette parempi aika se kyllä tulis heti.*
‘Han/Hun trudde at det snart skulle komme ei bedre tid.’
9. Pojat sovithiin, *ette aamula het lähdeittäis tunturhiin.*
‘Guttene avtalte at de skulle dra til fjells neste morgen.’
10. Minusta näyttää, *ette tästä tullee kova talvi.*
‘For meg ser det ut til at dette blir en hard vinter.’

11.2.3 Subjunksjonssetninger som modifikatorer

Ovafor har vi sett på subjunksjonssetninger som fungerer som utfyllinger. Men subjunksjoner kan også innleie ei bisetning som fungerer som modifikator til adjektiv, adverb eller substantiv. Det er denne typen subjunksjonssetninger vi skal ta for oss i de følgende to avsnitta.

11.2.3.1 Subjunksjonssetninger som modifikator til adverb og adjektiv

Av subjunksjonssetninger er det kun *ette ~ että*-setninger som kan fungere som modifikator til adverb og adjektiv. Når de modifierer adverb, så uttrykker adverbfrasen som regel måte, mengde eller omfang (1–5). Når de modifierer adjektiv, så forteller de hvor mye av den egenskapen som adjektivet uttrykker, det er snakk om (6–9). I tillegg til subjunksjonssetninga er adverbet og adjektivet i slike konstruksjoner også modifisert av et adverb (*niin* (‘så’), *liian* (‘altfor, for’), *tarpheetksi* (‘tiltrekkelig’), *nokko* (‘nok’) eller liknende), som avgrenser nærmere mengden eller omfanget av innholdet i adjektivfrasen.

1. Kallaa ei jääny *sen verran, että olis yhden velliin tehny.*
'Det var ikke så mye fisk igjen at en kunne ha laga ei eneste suppe ut av det.'
 2. Kläpit viivvythiin *niin kauvoin, ette muori häytyi tulla noutamhaan heitä kothiin.*
'Ungene drøyde det så lenge at mor måtte komme og hente dem heim.'
 3. Kyllä se poika vihhaa viinaa *niin paljon, ettei uskala putelhiin koskeekhaan.*
'Den gutten avskyr nok sprit så mye at han ikke engang tør å røre flaska.'
 4. Ranta oli *liian kaukana, ette sinne olis päässy uimala.*
'Stranda var for langt unna for at man kunne ha svømt dit.'
 5. Laiva oli jo *tarpheeksi kaukana, ettei vihoinen ennää nähny sitä.*
'Båten var allerede tilstrekkelig langt unna for at fienden ikke lenger kunne se den.'
 6. Matti oli noitahommista *niin vihainen, ette olis piekseny net ihmiset kaikki traasuksi.*
'Mats var så sint på heksekunstene at han kunne ha banka de folka sønder og sammen.'
 7. Pojat olit *niin innostunheet, ette kokonhansa unhotethiin aian.*
'Guttene var så ivrige at de glømte heilt av tida.'
 8. Mie olen *liian vanhaa, ette mie saisin ennää akkaa.*
'Jeg er for gammel til at jeg skulle få meg kjerring.'
 9. Kyllä liha oli *nokko lihava, ette siitä sai hyvän ruvan.*
'Kjøttet var feitt nok til at det kunne bli god mat av det.'
- Konnektivet *sillä* blir også modifisert av ei *ette*-setning (10).
10. En mie tehe työtä *sillä, ette minusta tulis rikas, mutta sillä, ette mie tykkään työtälä.*
'Jeg arbeider ikke for at jeg skal bli rik, men fordi jeg liker å arbeide.'

11.2.3.2 Subjunksjonssetninger som modifikator til substantiv

Subjunksjonssetninger brukes også som modifikator til substantiv, og de blir da innleid av subjunksjonen *ette* ~ *että* eller *ko*.

♦ Det er ganske vanlig at subjunksjonssetninger med *ette* ~ *että* modifiserer substantiv. Det gjelder spesielt for abstrakte substantiv som forteller om

sinnstilstand, tanker, tale eller liknende (1–7). De har ofte et ankerord i oversetninga (1, 3, 4, 6), men ikke alltid (2, 5, 7).

1. Ei kenheen päähän ollu tullu *se ajatus, ette miehilä saattais olla nälkä.*
‘Ingen hadde kommet på den tanken at mennene kunne være sultne.’
2. Heilä tuli *eppäily, ette het olthiin öksynheet.*
‘De bygnte å lure på om de var gått seg vill.’
3. Heile oli jääny *usko siihen, ette parempi aika se kyllä tulis heti.*
‘De hadde fortsatt trua på at det snart skulle komme ei bedre tid.’
4. Maalista tavaraa heilä ei ollu, mutta olihan heilä kuitenkin *luottamus siihen, ette kyllä sitä löytyis.*
‘De hadde ikke noe jordisk gods, men festa likevel lit til at de skulle finne noe.’
5. Het ei saanheet *tiettoo, ette laivoissa oli siviiliväkkee.*
‘De fikk ikke noe informasjon om at det var sivile folk i båten.’
6. Se oli kuitenkin *semmoinen kysymys, ettei siihen löytyny vastausta.*
‘Det var nok et slikt spørsmål som det ikke fantes noe svar på.’
7. Hän lähätti *sanan* kaikilet alattiolaisilet, *ette het pi’it kokkoontuat hänen tyköt pyssyitten, kirvheitten ja muunlaisten tappamaneuvoitten kansa.*
‘Han/Hun sendte bud til alle altaværinger om at de måtte samles hos han/henne med børser, økser og andre drapsvåpen.’

Men *ette*-setninger brukes også som modifikator til konkrete substantiv (8–11). Slike substantiv må ha et ankerord foran seg, som regel er det *semmo(i)nen* (‘sådan, slik’).

8. Ko se oliski ollu *semmonen jää, että viholliset oltais hukkunheet.*
‘Om det bare hadde vært slik is at fiendene hadde drukna.’
9. Mutta se oli *semmonen lääkitysihminen, ette se saattoi panna jalan ja luut sijalensa.*
‘Men han/hun var en slik helbreder at han/hun kunne sette på plass foten og beina.’
10. Muutamat tulthiin töihin tänne ja saathiin *semmosen työn, ette se oon pysyväinen.*

- ‘Noen kom hit for å jobbe, og de fikk seg slikt arbeid som blei til fast jobb.’
11. Nyt lapset saava kasuta *semmosessa aiassa, ette oon tervheet ja saava ellää.*
‘Nå får barna vokse opp i ei tid der de er friske og får leve.’
- ◆ Noen ganger kan substantiv også være modifisert av *ko*-setninger (12–13).
12. Meilä oli *vissi aika, ko met pi'imä ollat sisälä.*
‘Vi hadde et visst tidspunkt når vi måtte komme oss inn.’
13. Muistan vielä *sen talven, ko olimä feeriällä Spaaniassa.*
‘Jeg husker enda den vinteren da vi var på ferie i Spania.’

11.2.4 Jamføringsfraser

Kvensk har bare én jamføringssubjunksjon i streng forstand, og det er *ko* (‘enn; som’). Sammen med jamføringsordet danner det en jamføringsfrase. Jamføringsfrasen modifiserer korrelatet som fins i oversetninga. Jamføringsordet er enten en komparativfrase (1, 2) eller en egentlig jamføringsordfrase (3, 4), men det kan også mangle heilt (5).

14. Matti oon *vanhempi ko Maija.*
‘Mats er eldre enn Maja.’
15. Maija lukkee *enämen ko Matti.*
‘Maja leser mer enn Mats.’
16. Pikku-Matti oon *sama vanhaa ko Maija.*
‘Vesle Mats er like gammel som Maja.’
17. Pikku-Matila oon *eri faari ko Maijala.*
‘Vesle Mats har en annen far enn Maja.’
18. Maija oon *Pikku-Matile ko sisar.*
‘Maja er som ei søster for Vesle Mats.’

Vi deler jamføringsfraser inn i tre grupper:

- ◆ KOMPARATIVFRASER
- ◆ EKVIVALENTE FORHOLD
- ◆ ILLUSTRERENDE FORHOLD

11.2.4.1 Komparativfraser

Vi bruker KOMPARATIVFRASER for å sammenlikne to eller flere ting eller enheter med hverandre. Korrelatet, eller det som blir sammenlikna, står i oversetninga, mens det som korrelatet blir sammenlikna med, er en del av komparativfrasen. Den forteller at korrelatet har mer eller mindre av en gitt egenskap, eller at det forekommer i større eller mindre mengde eller omfang enn det blir sammenlikna med. Jamføringsordet i *ko*-fraser er et adjektiv (1–6) eller et adverb (7–9) i komparativform. Adjektivet kan stå aleine (1–4) eller som adjektivmodifikator til et substantiv (5, 6).

1. Pekka oon oikhein hyvä opas, *parempi ko kukhaan muu*, paras kaikista.
'Peder er en veldig god guide, bedre enn noen andre, den beste av alle.'
2. Ulkona oon vielä *kylmempi ko varhemin*.
'Det er enda kaldere ute enn før.'
3. Se poika oon *yhen kuukauhen nuorempi ko mie*.
'Den gutten er en måned yngre enn meg.'
4. Kesälä saattaa tulla tauti lämpimästä, ja se oon vielä *värrempi ko se, mikä kylmästä tulee*.
'Om sommeren kan det oppstå en sjukdom på grunn av varmen, og den er enda verre enn den som oppstår på grunn av kulda.'
5. Ei meän vanhiimet ole tulheet *sen kummemmasta paikkaa ko mistä tetki tuletta*.
'Foreldre våre kommer ikke fra noe merkeligere sted enn det dere kommer fra.'
6. Täälä oon *likempi kalanpyytö ko koko Pohjais-Suomessa*.
'Her er fisket nærmere enn i heile Nord-Finland.'
7. Näissä kainunleivissä oon fiiberii *enämen ko sie koskhaan saat niistä fruktiista, mitä sie ylheensä syöt*.
'Det er mer fiber i disse kvenbrødene enn du noen gang får fra de der fruktene som du spiser til vanlig.'
8. Eikä minule käyny *paremasti ko sinulekhaan*.
'Det gikk ikke bedre med meg enn med deg.'
9. Nämät kakot kesti laittaaat *kauvoimin ko mie uskoinkhaan*.
'Det tok lengre tid å lage disse kakene enn jeg hadde trudd.'

Som komparativfraser regner vi også fraser som forteller at det blir mer og mer av en egenskap (10), eller at noe stadig auker i mengde eller omfang (11). I slike fraser bruker vi konjunksjonen *ette*:

10. Pakkainen tuli *kovemaksi ette kovemaksi*.
‘Frosten blei hardere og hardere.’
11. Matti sai rahhaa *enämen ette enämen*.
‘Mats fikk mer og mer penger.’

11.2.4.2 Ekvivalente forhold

Et ekvivalent forhold innebærer at det enten er eller ikke er like mye av to eller flere ting eller enheter, eller at de enten har eller ikke har samme egenskap (0–3). Ekvivalente forhold kan også uttrykke at saksforholdet i oversetninga er det samme eller ikke det samme som det i jamføringsfrasen (4–7). Som jamføringsord i ekvivalente forhold bruker vi *sama* (‘like’), *yhtä* (‘like’) og *liikka* (‘like’), og de står i første delen av jamføringsfrasen som modifikator i en adjektivfrase (0–4) eller en kvantorfrase (5–7).

1. Kuninkhaantjär oli *yhtä totinen ko ennenki*.
‘Kongedattera var like alvorlig som før.’
2. Aviisissa seisoj, ette Alattiosta tullee *yhtä iso kylä ko Tronjami*.
‘Det sto i avisa at Alta blir en like stor by som Trondheim.’
3. Liisa oon *sama vanhaa ko Matti*.
‘Lisa er like gammel som Mats.’
4. Uslussa ei ole *sama soma assuut ko Tromssassa*.
‘Det er ikke like fint å bo i Oslo som i Tromsø.’
5. Ilman sinulaki oon *sama paljon tiettoo ko sinun opettaajalaki*.
‘Du har vel like mye kunnskaper som læreren din.’
6. Niitä pöläytyksiä saattaa olla *liikka paljon ko meitä*, vaikka met emmä näe niitä.
‘Det er mulig at det fins like mange av disse overnaturlige vesena som det fins av oss, sjøl om vi ikke ser dem.’
7. Se oli tehny kolmessa päivässä työtä *liikka monta tiimaa ko nyt viikossa tehään*.
‘Han/Hun hadde jobba like mange timer på tre dager som man nå gjør på heile uka.’

Også gradsadverbet *niin* ('så') brukes i jamføringsfraser for å uttrykke et slags ekvivalent forhold (8–11). Men dersom oversetninga er nektende, så resulterer konstruksjonen i et motsetningsforhold (12–15).

8. Heidän olo oli *niin hyvä ko se kaukana kottoo saattoiki olla*.
'Tilværelsen deres var så bra som den kunne være så langt heimefra.'
9. Siinä se velli kiehui *niin kypsyksi ko se kerkis kiehumhan*.
'Suppa kokte der så ferdig som den rakk å koke.'
10. Het soudethiin *niin paljon ko jaksethiin*.
'De rodde så mye de orka.'
11. Mie piän asua täälä *niin kauan ko poika oon koulussa*.
'Jeg må bo her så lenge som sønnen min går på skole.'
12. Eihän täälä ennää ole *niin rauhalinen ko ennen oli*.
'Det er jo ikke like rolig her som det var før.'
13. Ei silloin ollu *niin kallis ko nyt*.
'Det var ikke så dyrt den gangen som nå.'
14. Ei se ruukahomma ollu ennen *niin kevee ko nyt*.
'Før i tida var ikke matstellet like lett som nå.'
15. Ei se ole *niin raskas lukkeet ko sie luulet*.
'Det er ikke så tungt å lese som du trur.'

Ekvivalente forhold kan også uttrykkes uten egentlig jamføringsord (16).

16. Se äijä oli *paha ko piru*.
'Den karen var ond som djevelen.'

11.2.4.3 Illustrerende forhold

Siste delen i jamføringsfraser i illustrerende forhold beskriver første delen i frasen. Som jamføringsord kan vi for eksempel bruke (egentlige jamføringsord) *sama* ('samme'), *muu* ('annen') (1–4), (jamføringsadjektiv) *samanlainen* ('likens, samme slags'), *erilainen* ~ *erisorttinen* ('annerledes, forskjellig, ulik'), *muunlainen* ('annerledes') (5–7), (jamføringsadverb) *samoin* ~ *samoten* ~ *samhaan laihiin* ~ *samala tavala* ('på samme måte'), *eri laila* ('på annen måte'), *muu(v)ala* ('på et anna sted'), *muu(v)ale(t)* ('til et anna sted'), *muu(v)alta* ('fra et anna sted'), *muutoin* ~ *muuten* ('ellers') (8–11).

1. Äiji ei saanu syöä *samassa pöydässä ko isäntä ja emäntä syöthiin.*
'Bestefar fikk ikke spise ved samme bord som husbonden og husmora.'
 2. Auringolla oon *sama vaikutus ko traanila.*
'Sol har samme virkning som tran.'
 3. Hänelä ei ollut *muuta tavaraa ko tarpheeliset vaattheet ja yksi pikku arkku.*
'Han hadde ikke mer gods enn nødvendige klær og ei lita kiste.'
 4. Ei täälä ollu *muuta tietä ko joki talvela.*
'Det var ikke annen veg her enn elva om vinteren.'
 5. Niilä oli *samanlaiset vaattheet ko miesihmisillä.*
'De hadde samme slags klær som mannfolka.'
 6. Nenetsiilä oli *muunlaiset pyytötavat ko meilä Ruijassa.*
'Nenetserne hadde andre fangstmetoder en vi her i Norge.'
 7. Het praataava *vähän erilaista suomia ko met.*
'De snakker en litt annen finsk enn vi.'
 8. Lappalaiset sanothiin ette talokkhaat oon heidän väärttit, *samoten ko talokkhaat sanothiin, ette lappalaiset oon heidän väärttit.*
'Samene brukte å si at de fastboende var gjestevennene deres, på samme måte som de fastboende brukte å si at samene var deres gjestevenner.'
 9. Sykkelillä ei opi ajamhaan *muutoin ko ajamalla.*
'Man lærer ikke å sykle på annen måte enn ved å sykle.'
 10. Ruijan kieltä kirjoitethaan *muula laila ko puhuthaan.*
'Norsk skrives annerledes enn det snakkes.'
 11. Mie en triivastu *muuvala ko täälä.*
'Jeg trives ikke andre steder enn her.'
- Når oversetninga er en predikasjonssetning, så fungerer korrelatet til jamføringsfrasen som subjekt i oversetninga (12–15).
12. Sie olet aivan *samanlainen ko Liisa.*
'Du er akkurat likedan som Lisa.'
 13. Mie olen *kokohansa erilainen ko Pekka.*
'Jeg er heilt annerledes enn Peder.'

14. Se oon *erisorttinen ko Tenon kala*.

‘Det er en annen art enn Tana-fisken.’

15. Suomi oon *kokonhansa muunlainen kieli ko nämät skandinaaviset kielet*.

‘Finsk er et heilt annerledes språk enn disse skandinaviske språka.’

På samme vis som de egentlige jamføringsadjektiva fungerer også proadjektiva *semmo(i)nen* (‘slik’), *tuomo(i)nen* ~ *tuoma(i)nen* (‘sånn der’) og *tämmö(i)nen* ~ *tämmä(i)nen* (‘slik som denne, sånn her’) (16–20):

16. Ei ennen ollu *semmosia vehkhejäkhään ko nyt*.

‘Før i tida fantes det heller ikke slikt utstyr som nå.’

17. Ei se ole syytä olla iloinen, ko oon *tämmöinen aika ko nyt oon*.

‘Det er ingen grunn til å være glad i ei slik tid som denne.’

18. Sie nyt olet *tuomainen ko sie olet*.

‘Du er nå engang slik du er.’

19. Elämästä tullee *semmonen ko itte sen tekkee*.

‘Livet blir til det man sjøl gjør ut av det.’

20. Ei se ollu kumma, ette mettäki oli *semmoinen ko se oli*.

‘Det var ikke rart at også skogen var slik den var.’

Jamføringsordet kan også mangle i illustrerende forhold (21–23).

21. Matti kävelee *ko karhu*.

‘Mats går som en bjørn.’

22. Hukka ulvoi *ko olis poikansa kadottannu*.

‘Ulven hylte som om den hadde mista ungen(e) sin(e).’

23. Liisa oon *ko kukkanen kentälä*.

‘Lisa er som en blomst på marka.’

Det er spesielt vanlig å utelate jamføringsordet i nektende setninger (24–26).

24. Tämä ei ollu ollu talossa *ko vähän aikkaa*.

‘Denne/Dette hadde ikke vært i huset mer enn ei kort stund.’

25. Sitä mie en ole kuulu *ko ruijaksi*.

‘Jeg har ikke hørt om det anna enn på norsk.’

26. Ei siihen panna *ko puhasta suolaa*.

‘Man har ikke anna opp i det/den enn reint salt.’

Vi kan også uttrykke illustrerende forhold med hjelp av subjunksjonssambandet *niin ko* (‘slik som’). Første delen i subjunksjonssambandet, *niin*, svarer da til jamføringsordet, og det brukes derfor aldri noe anna jamføringsord i setninga. Subjunksjonssambandet kan like godt stå i begynnelsen av den komplekse setninga (27) som etter oversetninga (28–30) eller inni den (31).

27. *Niin ko muuvalaki maailmassa*, ihmiset elethään tääläki vanhemaksi ette vanhemaksi.

‘Som i andre deler av verden lever også her menneskene lenger og lenger.’

28. Met elämä *niin ko isot kreetit*.

‘Vi lever som en greve.’

29. Eihän elämä ennen ollu *niin ko nyt*.

‘Livet før i tida var jo ikke som nå.’

30. Ei ihmiset sielä puhu *niin ko met täälä puhuma*.

‘Folk der snakker ikke som vi snakker her.’

31. Oma muori oli hänele, *niin ko toisileki ihmisille*, rakkhain ihminen maailmassa.

‘Hannes/Hennes eiga mor var for han/henne, som for andre mennesker også, det kjærreste mennesket i verden.’

11.2.5 Oppsummerende om subjunksjoner

Som vi har sett ovafor, så fins det formmessig bare noen få ulike subjunksjoner i kvensk. Det er *ette ~ että*, *nette ~ nettä*, *ko*, *jos* og *vaikka*. I tillegg har vi subjunksjonssamband som bygger på *ette- ~ että-*subjunksjonen, *niin ette ~ että*, og sånne som bygger på *ko-*subjunksjonen, *siksi ko*, *siitä ko*, *ennen ko*, *jälkhiin ~ jälkheen ko*, *sillä ko* og *niin ko*. Men en og samme subjunksjon kan brukes i mange forskjellige funksjoner. Det gjelder særlig subjunksjonen *ette ~ että* og subjunksjonen *ko*. De kan nærmest regnes som en slags universalsubjunksjon.

Tabell 11.1 oppsummerer hvilke funksjoner de ulike subjunksjonene har, og hvilke subjunksjonssamband de danner.

Tabell 11.1 Subjunksjoner og deres funksjon

Funksjon	ette - että	nette - nettä	ko	jos	vaikka
Fri adverbial					
Temporal (11.2.1.1)			ko, siksi ko, siitä ko, ennen ko, jälkhiin - jälkheen ko		
Kausal (11.2.1.2)	ette - että, niin ette - niin että	nette - nettä	ko, sillä ko		
Kondisjonal (11.2.1.3)			ko	jos	
Konsessiv (11.2.1.4)					vaikka
Konnektiv (11.2.1.5)			niin ko	jos	
Utfylling					
Subjekt (11.2.2.1)	ette - että		ko		
Objekt (11.2.2.2)	ette - että		ko	jos	
Predikativ (11.2.2.3)	ette - että				
Adverbial (11.2.2.4)	ette - että				
Modifikator					
til adjektiv og adverb (11.2.3.1)	ette - että				
til substantiv (11.2.3.2)	ette - että		ko		
Jamføringsfrase					
Komparativfrase (11.2.4.1)			ko		
Ekvivalent forhold (11.2.4.2)			ko		
Illustrerende forhold (11.2.4.3)			ko, niin ko		

11.3 Superjunksjoner

Superjunksjonene *niin* ('så, da') og *se* ('så, da') brukes synonymt, og de forbinder oversetninger som følger etter sine tilhørende leddsetninger, med disse leddsetningene (1–5).

1. Jos hyljet olis tieny, ette se oli ihminen sielä jäälä, *niin/se ei se olis pääle tullu*.
'Viss selen hadde visst at det var et menneske som var der på isen, så ville den ikke ha gått til angrep.'

2. Hän sanoi, ette jos hän vielä rikastuis, *niin/se saapi nöyrä tulla ottamhaan hänen.*
‘Han/Hun sa at viss han/hun skulle bli enda rikere, så kunne fanden komme og ta han/henne.’
 3. Sielä oon kalanostaja joka haminassa Vesisaarella ja Pykejässä, ja jos kalan saava, *niin/se se oon ostaja varsin.*
‘Det er fiskekjøpere på hver havn der i Vadsø og på Bugøyenes, og viss man får fisk, så fins det straks en kjøper.’
 4. Ko nälkä tuli, *niin/se varsin sen evhään aina syöthiin.*
‘Når man blei sulten, så spiste man alltid straks nista.’
 5. *Mutta* jos tehimä jotaki pahhaa, *niin/se tiesimä, ette mikä tullee.*
‘Men om vi gjorde noe galt, så visste vi hva som ville komme.’
- Superjunksjonene *niin* og *se* bruker vi også når det er ei leddsetning inni oversetninga, og vi ønsker å forbinde siste delen med første delen av oversetninga, det vil si at vi gjentar første delen (6, 7).
6. *Sielä*, missä oon porot, *niin/se sielä oon paimenki.*
‘Der hvor det fins rein, der er det også en gjeter.’
 7. *Sitä myöten*, ko se tie valmistui, *niin/se se lyheni se ajo.*
‘Etter hvert som vegen blei ferdigstilt, så blei kjøringa kortere.’